

ЗАКОН

о културним добрима

„Службени гласник РС”, бр. 71 од 22. децембра 1994, 52 од 15. јула 2011 - др. закони, 99 од 27. децембра 2011 - др. закон

I глава

ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом уређује се систем заштите и коришћења културних добара и утврђују услови за обављање делатности заштите културних добара.

Члан 2.

Културна добра су ствари и творевине материјалне и духовне културе од општег интереса које уживају посебну заштиту утврђену овим законом.

Културна добра, у зависности од физичких, уметничких, културних и историјских својстава, јесу: споменици културе, просторне културно-историјске целине, археолошка налазишта и знаменита места – непокретна културна добра; уметничко-историјска дела, архивска грађа, филмска грађа и стара и ретка књига – покретна културна добра.

Културна добра, у зависности од свог значаја, разврставају се у категорије: културна добра, културна добра од великог значаја и културна добра од изузетног значаја.

Члан 3.

Културна добра се утврђују у складу с одредбама овог закона.

Културним добром може се утврдити и збирка или фонд покретних културних добара, ако представљају целину.

Заштићена околина непокретног културног добра ужива заштиту као и културно добро.

Члан 4.

Ствари и творевине за које се претпоставља да имају својства од посебног значаја за културу, уметност и историју, уживају заштиту у складу с одредбама овог закона (у даљем тексту: добра која уживају претходну заштиту).

Члан 5.

Културно добро од изузетног значаја јесте оно културно добро које има једну од следећих карактеристика:

- 1) посебан значај за друштвени, историјски и културни развој народа у националној историји, односно за развој његовог природног окружења;
- 2) сведочи о пресудним историјским догађајима и личностима и њиховом деловању у националној историји;
- 3) представља јединствене (раритетне) примерке стваралаштва свог времена или јединствене примерке из историје природе;
- 4) велики утицај на развој друштва, културе, технике и науке;
- 5) изузетну уметничку или естетску вредност.

Културно добро од великог значаја јесте оно културно добро које има једну од следећих карактеристика:

- 1) значајно је за одређено подручје или раздобље;
- 2) сведочи о друштвеним или природним појавама, односно условима друштвено-економског и културно-историјског развоја у одређеним раздобљима;
- 3) сведочи о значајним догађајима и истакнутим личностима из националне историје.

Члан 6.

Културна добра уписују се у регистар културних добара према врстама.

Регистри културних добара су јавни.

Члан 7.

Културно добро и добро које ужива претходну заштиту не сме се оштетити, уништити, нити се без сагласности, у складу с одредбама овог закона, може мењати његов изглед, својство или намена.

Члан 8.

Заштита и коришћење културних добара остварују се обављањем делатности заштите културних добара, управноправним мерама и другим мерама прописаним овим законом, као и мерама које се утврде на основу овог закона.

Заштита непокретних културних добара и њихове заштићене околине, односно добара која уживају претходну заштиту обезбеђује се и на основу прописа о планирању и уређењу простора, изградњи објеката и заштити животне средине.

Члан 9.

Средства за остваривање заштите и коришћења културних добара обезбеђују се у буџету, у складу са законом.

Члан 10.

Делатност заштите и коришћења културних добара обављају за то основане установе (у даљем тексту: установе заштите) у складу с одредбама овог закона.

Члан 11.

Земљиште, зграде, културна добра и друга средства која користе установе заштите чији је оснивач Република, аутономна покрајина, град и општина, користе и њима располажу установе заштите у складу са законом.

Члан 12.

Добро које ужива претходну заштиту, а налази се у земљи или води, или је извађено из земље или воде, у државној је својини.

Члан 13.

Културно добро у државној својини може се дати на чување и коришћење другом правном лицу.

Непокретно културно добро може се експроприсати или се својина на њему може ограничити само у циљу његове потпуније односно ефикасније заштите, ако је то у општем интересу, у складу са законом.

Члан 14.

Културна добра у државној својини могу се отуђити под условима утврђеним законом.

На културном добру у државној својини не може се одржајем стећи право својине.

Члан 15.

Културно добро и добро које ужива претходну заштиту не сме се износити нити извозити у иностранство, ако овим законом није друкчије одређено.

Члан 16.

На поднеске, решења, жалбе, као и друга акта који се односе на заштиту културног добра не плаћају се административне и судске таксе установљене републичким прописима.

Члан 17.

Делатност археолошких ископавања и истраживања могу обављати установе заштите, у складу с одредбама овог закона.

Члан 18.

Одредбе овог закона о правима и обавезама сопственика културног добра односе се и на друга лица која по било којем правном основу држе културно добро.

II глава

ВРСТЕ КУЛТУРНИХ ДОБАРА И ДОБРА КОЈА УЖИВАЈУ ПРЕТХОДНУ ЗАШТИТУ

1. Непокретна културна добра

а) Споменик културе

Члан 19.

Споменик културе јесте грађевинско-архитектонски објекат од посебног културног или историјског значаја, као и његова градитељска целина, објекат народног градитељства, други непокретни објекат, део објекта и целине са својствима везаним за одређену средину, дело монументалног и декоративног сликарства, вајарства, примењених уметности и техничке културе, као и друга покретна ствар у њима од посебног културног и историјског значаја.

б) Просторно културно-историјска целина

Члан 20.

Просторно културно-историјска целина јесте урбано или рурално насеље или њихови делови, односно простор с више непокретних културних добара од посебног културног и историјског значаја.

в) Археолошко налазиште

Члан 21.

Археолошко налазиште је део земљишта или површине под водом који садржи остатке грађевина и других непокретних објеката, гробних и других налаза, као и покретне предмете из ранијих историјских доба, а од посебног су културног и историјског значаја.

г) Знаменито место

Члан 22.

Знаменито место је простор везан за догађај од посебног значаја за историју, подручје с израженим елементима природних и радом створених вредности као јединствене целине, као и спомен гробови или гробља и друга спомен обележја која су подигнута ради трајног очувања успомене на значајне догађаје, личности и места из националне историје (меморијали), од посебног културног и историјског значаја.

2. Покретна културна добра

а) Уметничко-историјско дело

Члан 23.

Уметничко дело и историјски предмет (у даљем тексту: уметничко-историјско дело) јесте предмет, односно група предмета, који самостално или заједнички имају посебан значај за упознавање историјског, културног, научног и техничког развитка, као и природе и њеног развитка без обзира на то кад и где су настали и да ли се налазе у установама заштите или изван њих, као и документациони материјал уз те предмете.

б) Архивска грађа

Члан 24.

Архивску грађу чине изворни и репродуковани писани, цртани, компјутеризовани, штампани, фотографисани, филмовани, микрофилмовани, фонографисани или на други начин забележени документарни материјал од посебног значаја за науку и културу који је настао у раду државних органа и организација, органа јединица територијалне аутономије и локалне самоуправе, политичких организација и њихових органа, установа и других организација, верских заједница, као и појединаца, без обзира на то кад је и где настао и да ли се налази у установама заштите или ван њих.

в) Филмска грађа

Члан 25.

Филмску грађу чине изворни материјали филма (оригинал негатив слике и тон негатив) и копије филма, оригинал и копија видео траке и други носачи записа регистроване слике у покрету без обзира на технику снимања и на то кад су и где настали, као и пратећи филмски материјал (сценарио, књига снимања, дијалог листа, филмски плакат, филмске фотографије, скице декора и костима, нотни записи филмске музике, рекламне публикације и други документи настали пре, за време и после снимања филма).

г) Стара и ретка књига

Члан 26.

Стару и ретку књигу сачињавају: рукописи, рукописне и штампане књиге, периодика и друга библиотечка грађа настала до краја 1867. године, ретке књиге, одређени примерци периодичних издања и друге ретке библиотечке грађе настале и после ове године, одређена библиотечка грађа која се на основу овог закона доставља овлашћеној библиотеци као обавезни примерак и документација о њој, као и посебне библиотечке целине које су због свог садржаја, уметничке, културне и историјске вредности значајне за науку и културу.

3. Добра која уживају претходну заштиту

Члан 27.

Претходну заштиту на основу овог закона уживају:

1) некрополе и локалитети с археолошким, историјским, етнолошким или природњачким садржајем; стара језгра градова и насеља; градитељски објекти, целине и делови градитељских објеката с историјским или архитектонским вредностима; споменици и спомен обележја посвећени значајним догађајима и личностима; куће у којима су рођене или су у њима радиле заслужне и истакнуте личности заједно са стварима које су им припадале; зграде и места у природи везани за значајне историјске догађаје;

2) списи, компјутерски, филмски или видео записи; слике у покрету, текстови и снимци телевизијских програма, фотографски и фонографски снимци и на други начин састављени записи и документи; књиге и картотеке о евиденцији тих списа, записи и документи, текстови и снимци радио програма, као и микрофилмови о њима, примљени и настали у раду државних органа и организација, органа јединица територијалне аутономије и локалне самоуправе, установа, других организација и верских заједница док су од значаја за њихов текући рад или док из тог материјала није извршено одабирање архивске грађе у складу с одредбама овог закона (даље: регистратурски материјал);

3) предмети ликовних и примењених уметности, археолошки предмети, етнографски и природњачки предмети, новац, поштанске марке, одликовања, уникатни, ретки или историјски значајни предмети техничке културе, музички инструменти и други слични предмети старији од 50 година; предмети, књиге, документи, писма, рукописи и други писани и репродуковани, односно филмски или магнетски записи; слике у покрету, фотографисани и фонографисани материјал који се односи на историјске догађаје, као и на рад истакнутих и заслужних личности у свим областима друштвеног живота, без обзира на време и место настанка.

Влада Републике Србије може утврдити и друге непокретне и покретне ствари које уживају претходну заштиту.

Члан 28.

Ко ван организованог истраживања ископа из земље, односно извади из воде добро које ужива претходну заштиту, дужан је да о томе одмах, а најкасније у року од 24 часа, обавести надлежну установу заштите културних добара и министарство надлежно за унутрашње послове.

Налазачу предмета из става 1. овог члана припада новчана награда ако у откривању ствари нису коришћена средства буџета.

Висину награде из става 2. овог члана утврђује установа заштите којој се предмет даје на чување.

Члан 29.

Установа заштите евидентира добра која уживају претходну заштиту.

Установа заштите дужна је да у року од 30 дана од дана евидентирања непокретности која ужива претходну заштиту о томе обавести сопственика или правно лице које користи и управља њоме, као и општину.

Мере заштите утврђене овим законом примењују се на непокретности које су евидентирани да уживају претходну заштиту.

Установа заштите дужна је да у року од две године утврди да ли евидентирана непокретност има споменичка својства и да у том року предложи утврђивање те непокретности за културно добро. Уколико евидентирана непокретност није утврђена за културно добро у року од три године од дана евидентирања, на ту непокретност неће се примењивати мере заштите утврђене овим законом.

III глава

ПРАВА, ОБАВЕЗЕ И ОДГОВОРНОСТИ СОПСТВЕНИКА И ПРАВНИХ ЛИЦА КОЈА КОРИСТЕ И УПРАВЉАЈУ КУЛТУРНИМ ДОБРИМА, ОДНОСНО ДОБРИМА КОЈА УЖИВАЈУ ПРЕТХОДНУ ЗАШТИТУ

1. Права сопственика

Члан 30.

Сопственик, односно правно лице које користи и управља културним добром (у даљем тексту: сопственик) има право:

- 1) да користи културно добро на начин који је у складу с одредбама овог закона и мерама утврђеним на основу њега;
- 2) на правичну накнаду у случају забране коришћења или ограничења коришћења културног добра и
- 3) на накнаду штете коју трпи услед мере којом је обезбеђена доступност културног добра јавности.

Висина штете из става 1. тачка 3) овог члана утврђује се споразумно, сходно правилима имовинског права, а у случају спора, висину штете утврђује надлежни суд у ванпарничном поступку.

Сопственик има право на накнаду штете коју трпи за време извођења мера техничке заштите на културном добру.

2. Обавезе и одговорности сопственика

Члан 31.

Сопственик је дужан да:

- 1) чува и одржава културно добро и спроводи утврђене мере заштите,
- 2) неодложно обавештава установу заштите о свим правним и физичким променама насталим у вези с културним добром,

3) дозволи научна и стручна истраживања, техничка и друга снимања, као и извођење мера техничке заштите на културном добру у складу с одредбама овог закона и

4) обезбеди доступност културног добра јавности.

Сопственик је дужан да сноси трошкове за извршавање обавеза из става 1. тачка 1) овог члана, до висине прихода остварених од културног добра.

Члан 32.

Сопственик не сме да:

1) користи културно добро у сврхе које нису у складу с његовом природом, наменом и значајем или на начин који може довести до оштећења културног добра;

2) раскопава, руши, преправља, презиђује, прерађује или врши било какве радове који могу нарушити својства културног добра без утврђених услова и сагласности надлежног органа и

3) распарчава збирке, колекције и фондове културних добара без утврђених услова и сагласности надлежне установе заштите.

Члан 33.

Кад сопственик не извршава мере заштите, или их не извршава с пажњом доброг домаћина, односно кад привремено или трајно напусти културно добро тако да постоји опасност да оно буде оштећено или уништено, министарство надлежно за послове културе може одредити да се културно добро преда физичком или правном лицу као стараоцу за спровођење мера заштите културног добра, уз његову сагласност.

Актом из става 1. овог члана одређују се права и обавезе стараоца.

Стараоцу за спровођење мера заштите културног добра, на његов захтев, припада накнада за рад и трошкове спровођења утврђених мера заштите на културном добру.

Члан 34.

У случају продаје културног добра у приватној својини за чије су одржавање, поправку и друге мере техничке заштите уложена средства буџета сопственик је дужан надокнадити износ за који се, услед улагања тих средстава, повећала вредност културног добра.

На непокретно културно добро из става 1. овог члана до извршења обавезе ставља се хипотека.

3. Друга ограничења права својине и коришћења културног добра

Члан 35.

Сопственик је дужан да уступи културно добро ради излагања на изложбама организованим на основу уговора о међународној културној сарадњи, односно другим значајним повременим изложбама, ако законом није друкчије одређено.

Културно добро уступљено на основу става 1. овог члана, мора се вратити сопственику најкасније у року од шест месеци од дана преузимања културног добра ради излагања, ако друкчије није договорено.

Кад сопственик културног добра одбије да преда културно добро ради излагања, у складу с одредбом става 1. овог члана, организатор изложбе може у ванпарничном поступку остварити уступање културног добра у те сврхе.

Ако установа заштите одбије да уступи културно добро које чува у сврхе одређене у ставу 1. овог члана, о уступању ће одлучити министарство надлежно за послове културе.

4. Обавезе сопственика добара која уживају претходну заштиту

Члан 36.

Сопственик је дужан да:

- 1) пријави добра надлежној установи заштите и достави јој податке које тражи;
- 2) чува, одржава и употребљава добра у складу с њиховом природом и наменом;
- 3) допусти установи заштите преглед добара и узимање потребних података за документацију о њима и
- 4) прибави услове за предузимање мера техничке заштите и прибави сагласност надлежне установе заштите за предузимање мера и радова на добру којима се могу проузроковати промене изгледа, облика или намене добра или повредити његова својства.

5. Обавезе органа, установа, предузећа и других правних лица у току чијег рада настаје регистратурски материјал и архивска грађа

Члан 37.

Државни органи и организације, органи јединица територијалне аутономије и локалне самоуправе, установе, предузећа и друга правна лица у току чијег рада настаје регистратурски материјал, дужни су да:

- 1) означавају и датирају регистратурски материјал и воде основну евиденцију о њему;
- 2) чувају регистратурски материјал у сређеном и безбедном стању;
- 3) класификују и архивирају регистратурски материјал и

4) одабирају архивску грађу и излучују безвредни регистратурски материјал у року од године дана од дана истека утврђеног рока чувања.

Излучени безвредни регистратурски материјал може се уништити само на основу писменог одобрења надлежног архива.

Члан 38.

Државни органи и организације, органи јединица територијалне аутономије и локалне самоуправе, установе, предузећа и друга правна лица утврђују:

1) начин евидентирања регистратурског материјала, његовог чувања, класификације и архивирања, ако за поједине органе и организације законом није друкчије одређено;

2) листе категорија регистратурског материјала с роковима чувања и

3) начин заштите и коришћења података и докумената насталих у процесу аутоматске обраде података.

Листе категорија регистратурског материјала с роковима чувања утврђују се у сагласности с надлежним архивом.

Члан 39.

Сређена и пописана архивска грађа предаје се на чување надлежном архиву после 30 година, рачунајући од дана настанка грађе.

Установа заштите може одлучити да се архивска грађа предаје после 30 година, сваке пете године.

Установа заштите може на захтев заинтересованих органа, организација и установа продужити рок из става 1. овог члана.

Архивска грађа предаје се на месту које одреди установа заштите.

Ко предаје архивску грађу даје мишљење о условима њеног коришћења.

Изузетно, када то захтевају потребе имаоца архивске грађе, рок из става 1. овог члана може да се скрати споразумом између имаоца архивске грађе и надлежног архива.

Члан 40.

Орган управе надлежан за унутрашње послове стара се о чувању архивске грађе настале у његовом раду у за то посебно образованом архивском одељењу, а може је под условима које сам одреди предати у целини одговарајућој установи заштите, сходно одредбама члана 39. овог закона.

Члан 41.

Одабрана, сређена и пописана архивска грађа као и регистратурски материјал, настали у раду органа, установа, предузећа и других правних лица који су укинута или су престали с радом, сматрају се доспелим за преузимање, ако нико није преузео њихова права и обавезе.

6. Обавеза достављања публикација, односно филмова за јавно приказивање

а) Достављање публикација

Члан 42.

Престао је да важи (види члан 18. Закона - 52/2011-16)

Члан 43.

Престао је да важи (види члан 18. Закона - 52/2011-16)

Члан 44.

Престао је да важи (види члан 18. Закона - 52/2011-16)

Члан 45.

Престао је да важи (види члан 18. Закона - 52/2011-16)

б) Достављање филмова

Члан 46.

Престао је да важи (види члан 40. Закона - 99/2011-3)

IV глава

УТВРЂИВАЊЕ КУЛТУРНИХ ДОБАРА

1. Утврђивање непокретних културних добара

Члан 47.

Влада Републике Србије утврђује непокретна културна добра, ако овим законом није друкчије одређено.

Акт о утврђивању непокретног културног добра садржи: назив и опис културног добра, границе заштићене околине, као и мере заштите везане за чување, одржавање и коришћење културног добра и његове заштићене околине (катастарске и земљишно-књижне податке).

Саставни део акта из става 2. овог члана чини и списак покретних добара од посебног културног и историјског значаја која се налазе у непокретном културном добру.

Акт из става 1. овог члана објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије“.

Члан 48.

У поступку утврђивања непокретних културних добара Републички завод за заштиту споменика културе дужан је да образложи разлоге који указују на то да су својства одређене непокретности од посебног културног и историјског значаја и приложи мишљења сопственика непокретности, односно доказ да је извршено јавно оглашавање ради давања тог мишљења

и да је протекао рок од 30 дана од јавног оглашавања, као и мишљења заинтересованих органа и установа.

Републички завод за заштиту споменика културе дужан је да у поступку утврђивања непокретних културних добара достави: назив, опис културног добра, границе заштићене околине (катастарске и земљишно-књижне податке), мере заштите везане за чување, одржавање и коришћење тог културног добра и његове околине.

Уколико се непокретност која се предлаже за културно добро налази изван насељених места, Републички завод за заштиту споменика културе прилаже мишљење установе која врши делатност заштите природе о посебним мерама заштите и границама заштићене околине, у складу с прописом о заштити природе.

2. Утврђивање покретних културних добара

Члан 49.

Покретна културна добра утврђује музеј, архив, кинотека и библиотека, чији је оснивач Република, аутономна покрајина, град или општина, ако овим законом није друкчије одређено.

Члан 50.

Акт о утврђивању покретног културног добра садржи: опис и време настанка културног добра, врсту, место где се налази, мере заштите, име сопственика, као и правни основ према коме држи културно добро.

Акт из става 1. овог члана може се донети по скраћеном поступку, ако постоји основана претпоставка да ствар може да се уништи, оштети или нестане.

Члан 51.

Установе заштите дужне су да врше ревизију покретних културних добара најмање једанпут у десет година.

Члан 52.

У поступку утврђивања покретних културних добара примењују се одредбе Закона о општем управном поступку, ако овим законом није друкчије одређено.

По жалбама против решења донетих у управном поступку покренутом ради утврђивања покретних културних добара, у другом степену решава министарство надлежно за послове културе.

3. Културна добра на основу овог закона

Члан 53.

Уметничко-историјска дела, архивска грађа, филмска грађа и стара и ретка књига, које чувају установе заштите, културна су добра на основу овог закона.

Архивска и филмска грађа настала у раду државних органа и организација, органа јединица територијалне аутономије и локалне самоуправе, установа, предузећа, других правних лица и појединаца, коју они чувају у складу с овим законом, културна су добра на основу овог закона.

4. Утврђивање мера заштите

Члан 54.

Мере заштите које се утврђују актом о утврђивању културних добара обухватају:

- 1) ближе услове чувања, одржавања и коришћења културног добра;
- 2) техничко-заштитне мере ради обезбеђивања културног добра од оштећења, уништења и крађе;
- 3) начин обезбеђивања коришћења и доступности културног добра јавности;
- 4) ограничења и забране у погледу располагања културним добром и његове употребе, у складу са законом;
- 5) ограничења, односно забране извођења одређених грађевинских радова, промене облика терена и коришћења земљишта у оквиру заштићене околине културног добра, као и промене намена појединих културних добара, и
- 6) уклањање грађевинског или другог објекта чије постојање угрожава заштиту или коришћење културног добра.

Мере заштите утврђују се и за заштићену околину непокретног културног добра.

Члан 55.

Уклањање грађевинског или другог објекта чије коришћење, односно постојање угрожава заштиту или коришћење културног добра обавља се у складу са законом којим се уређује експропријација.

5. Утврђивање културних добара од великог и од изузетног значаја

Члан 56.

Народна скупштина Републике Србије утврђује културна добра од изузетног значаја.

Влада Републике Србије утврђује непокретна културна добра од великог значаја.

Покретна културна добра од великог значаја утврђују Народни музеј у Београду, Архив Србије, Народна библиотека Србије и Југословенска кинотека.

Члан 57.

Установе заштите своје предлоге за утврђивање културних добара од изузетног значаја достављају Републичком заводу за заштиту споменика културе, Народном музеју у Београду, Архиву Србије, Народној библиотеци Србије и Југословенској кинотеци.

Уз предлог из става 1. овог члана прилаже се мишљење сопственика, као и заинтересованих органа и установа.

Обједињене предлоге за утврђивање културних добара од изузетног значаја установе заштите из става 1. овог члана достављају министарству надлежном за послове културе, ради упућивања Влади Републике Србије.

Установа заштите своје предлоге за утврђивање непокретних културних добара од великог значаја доставља Републичком заводу за заштиту споменика културе. Обједињене предлоге за утврђивање непокретних културних добара од великог значаја, Републички завод за заштиту споменика културе доставља министарству надлежном за послове културе, ради упућивања Влади Републике Србије.

Уместо мишљења сопственика може се прибавити доказ да је извршено јавно оглашавање ради давања тог мишљења и да је протекао рок од 30 дана од јавног оглашавања.

Члан 58.

Акт о утврђивању културног добра од изузетног значаја, односно акт о утврђивању непокретних културних добара од великог значаја, објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије“.

V глава

УПИС У РЕГИСТАР КУЛТУРНИХ ДОБАРА

Члан 59.

На основу акта о утврђивању, културно добро уписује се у регистар културних добара.

Уз акт, на основу кога је извршен упис у регистар културних добара, чува се и документација о културном добру.

Члан 60.

Регистар културних добара воде установе заштите по врстама културних добара, ако овим законом није друкчије одређено.

На културна добра уписана у регистар културних добара ставља се ознака да су под посебном заштитом.

Министар културе прописаће изглед, садржину и начин стављања ознака из става 2. овог члана на културна добра, по њиховим врстама.

Члан 61.

За сваку врсту културних добара воде се централни регистри.

Централне регистре културних добара воде: Републички завод за заштиту споменика културе, Народни музеј у Београду, Архив Србије, Народна библиотека Србије и Југословенска кинотека.

Установе заштите дужне су да податке о културним добрима за које воде регистар достављају установама заштите које воде централне регистре културних добара у року од 30 дана од дана уписа културног добра у регистар.

Члан 62.

Министар културе прописује који се подаци о културном добру уписују у регистар, на који начин се води регистар културних добара и централни регистри културних добара, која се документација о културним добрима образује и чува уз регистре, као и начин на који се културна добра уписују у регистре.

Министар културе прописаће начин вођења евиденције о добрима која уживају претходну заштиту, по њиховим врстама.

Члан 63.

Културно добро које је уништено или нестало, односно које је изгубило својства од посебног културног и историјског значаја, или је трајно изнето или извезено у иностранство, брише се из регистра културних добара.

Акт о брисању културног добра из регистра доноси се на начин и у поступку, као и акт о утврђивању културног добра.

Члан 64.

У јавној књизи о евиденцији непокретности и правима на њима извршиће се забележба уписа, односно брисање својства културног добра, на основу података из регистра културних добара које доставља установа заштите која је извршила упис у регистар културних добара и њихове заштићене околине.

VI глава

ДЕЛАТНОСТ ЗАШТИТЕ КУЛТУРНИХ ДОБАРА И УСТАНОВЕ ЗАШТИТЕ

1. Делатност заштите културних добара

Члан 65.

Делатност заштите културних добара чине:

- 1) истраживање и евидентирање добара која уживају претходну заштиту;
- 2) предлагање и утврђивање културних добара;
- 3) вођење регистра и документације о културним добрима;

- 4) пружање стручне помоћи на чувању и одржавању културних добара сопственицима и корисницима тих добара;
- 5) старање о коришћењу културних добара у сврхе одређене овим законом;
- 6) предлагање и праћење спровођења мера заштите културних добара;
- 7) прикупљање, сређивање, чување, одржавање и коришћење покретних културних добара;
- 8) спровођење мера техничке и физичке заштите културних добара;
- 9) издавање публикација о културним добрима и о резултатима рада на њиховој заштити;
- 10) излагање културних добара, организовање предавања и других пригодних облика културно-образовне делатности и
- 11) други послови у области заштите културних добара утврђени овим законом и на основу њега.

Члан 66.

Послове у оквиру делатности заштите културних добара могу обављати лица с одговарајућом стручном спремом и положеним стручним испитом.

Послове утврђене чланом 65. тач. 1) до 7) и тач. 9) и 10) овог закона, могу обављати лица с високом стручном спремом, а послове из тач. 8) и 11) лица с најмање средњом стручном спремом у четворогодишњем трајању.

Члан 67.

Утврђивање стручне оспособљености радника из члана 66. овог закона врши се полагањем стручног испита.

Програме за полагање стручних испита по струкама и начин полагања прописује министар културе.

Члан 68.

Зависно од послова на којима раде, приправници полажу стручни испит у Републичком заводу за заштиту споменика културе, Архиву Србије, Народној музеју у Београду, Југословенској кинотеци, а приправници који раде на заштити старе и ретке књиге полажу стручни испит у Народној библиотеци Србије.

Трошкове првог полагања стручног испита сноси установа заштите у којој ради лице које полаже стручни испит.

Члан 69.

Радник који је у току рада у установи заштите положио стручни испит а стекао је виши степен образовања, може да обавља послове заштите културних добара тог степена образовања, ако положи део стручног испита за тај степен образовања.

Радник који је положио стручни испит за вршење других послова и задатака, може да заснује радни однос у установи заштите и обавља послове заштите културних добара најдуже годину дана од дана заснивања радног односа, с тим да у том року положи део стручног испита за одговарајући степен, односно врсту образовања.

2. Оснивање и рад установа заштите

Члан 70.

Установе заштите су: завод за заштиту споменика културе, музеј, архив и кинотека.

Библиотека која обавља заштиту старе и ретке књиге има положај установе заштите утврђене овим законом.

Послове заштите културних добара из члана 65. тач. 5), 7), 9) и 10) овог закона могу да обављају и друга правна лица која испуњавају услове у складу с одредбама овог закона.

Члан 71.

Установа заштите може се основати и почети с радом и обављати делатност ако су испуњени и посебни услови у погледу просторија, техничке опреме и стручног кадра.

Министар културе прописује ближе услове из става 1. овог члана.

Министарство надлежно за послове културе утврђује испуњеност услова за почетак рада и обављање делатности установа заштите утврђених овим законом.

Члан 72.

Установе заштите имају право активне легитимације у погледу остваривања мера заштите и коришћења културних добара и покретања кривичног и прекршајног поступка.

Члан 73.

Назив, име и лик културног добра могу се користити у комерцијалне сврхе само по одобрењу установе заштите у чији делокруг спада заштита тог културног добра.

Министарство надлежно за послове културе даје одобрење из става 1. овог члана за културна добра од изузетног значаја.

3. Установе заштите по врстама културних добара

Члан 74.

Завод за заштиту споменика културе врши делатност заштите споменика културе, просторних културно-историјских целина, археолошких налазишта и знаменитих места.

Музеј врши делатност заштите уметничко-историјских дела.

Архив врши делатност заштите архивске грађе и регистратурског материјала.

Кинотека врши делатност заштите филмске грађе.

Послови заштите знаменитих места и заштите природних простора у заштићеној околини непокретног културног добра обавља установа која врши делатност заштите природе.

Делатност заштите старе и ретке књиге врше библиотеке које имају фондове старе и ретке књиге и раднике, с одговарајућом стручном спремом, оспособљене за вршење послова у делатности заштите културних добара.

Члан 75.

Завод за заштиту споменика културе, поред послова из члана 65. овог закона:

- 1) проучава непокретна културна добра и израђује студије, елаборате и пројекте с одговарајућом документацијом ради најцелисходније заштите и коришћења одређеног непокретног културног добра;
- 2) учествује у поступку припремања просторних и урбанистичких планова путем достављања расположивих података и услова заштите непокретних културних добара и учествује у разматрању предлога просторних и урбанистичких планова;
- 3) објављује грађу о предузетим радовима на непокретним културним добрима;
- 4) израђује пројекте за извођење радова на непокретним културним добрима и изводи те радове у складу са законом;
- 5) остварује увид у спровођење мера заштите и коришћења непокретних културних добара и
- 6) обавља и друге послове утврђене овим законом.

Члан 76.

Архив, поред послова из члана 65. овог закона:

- 1) врши стручни надзор над архивирањем, чувањем, стручним одржавањем и одабирањем архивске грађе, као и излучивањем безвредног регистратурског материјала, који се налази ван архива;
- 2) налаже предузимање мера за отклањање утврђених недостатака у погледу заштите архивске грађе и регистратурског материјала;
- 3) преузима, чува и одржава архивску грађу;
- 4) сређује и обрађује архивску грађу;

5) објављује архивску грађу и

6) врши истраживања ради стварања целина архивске грађе (архивски фонд).

Архив може образовати одељења и у месту ван свог седишта.

Члан 77.

Музеј, поред послова из члана 65. овог закона:

- 1) чува и одржава уметничко-историјска дела која се код њега налазе;
- 2) обезбеђује коришћење уметничко-историјских дела у културне и друге сврхе путем њиховог излагања у оквиру сталних или повремених изложби и на други начин и
- 3) стара се о чувању и одржавању заштићених уметничко-историјских дела која се налазе ван музеја на територији на којој врши делатност заштите ових дела.

Музеј може образовати сталне збирке и одељења и у месту ван свог седишта.

Члан 78.

Кинотека, поред послова из члана 65. овог закона:

- 1) прикупља, сређује и чува филмску грађу и
- 2) обезбеђује коришћење филмске грађе у културне сврхе, путем јавног приказивања у својим просторијама и на други начин.

Члан 79.

Централне установе заштите културних добара јесу: Републички завод за заштиту споменика културе, Архив Србије, Народни музеј у Београду, Народна библиотека Србије и Југословенска кинотека.

Централне установе заштите културних добара:

- 1) остварују увид у стање културних добара и предузимају мере у вези с њиховом заштитом и коришћењем;
- 2) пружају стручну помоћ и унапређују рад на заштити културних добара, нарочито у погледу савремених метода стручног рада;
- 3) старају се о стручном усавршавању радника који раде на пословима заштите културних добара;
- 4) воде централне регистре за културна добра по врстама, као и документацију о тим културним добрима и
- 5) образују и воде компјутерски информациони центар културних добара по врстама.

Члан 80.

Републички завод за заштиту споменика културе поред послова из чл. 75. и 79. овог закона:

- 1) стара се о заштити непокретних културних добара;
- 2) стара се о јединственој примени критеријума у погледу предлагања за утврђивање непокретности за културна добра и утврђивање непокретних културних добара од великог и од изузетног значаја;
- 3) води евиденцију и документацију о непокретностима од посебног значаја за историју и културу Републике које се налазе у земљи и у иностранству и стара се о њиховом очувању;
- 4) стара се о јединственој примени међународних конвенција и других међународних аката на територији Републике.

На захтев заинтересованих установа или грађана, Републички завод за заштиту споменика културе утврђује да ли одређене ствари, изузев публикација, које уживају претходну заштиту, односно за које се претпоставља да имају својства таквих ствари, могу да се привремено или трајно извезу у иностранство.

Члан 81.

Архив Србије обавља делатност заштите регистратурског материјала и архивске грађе, послове из чл. 76. и 79. овог закона у погледу заштите и коришћења регистратурског материјала и архивске грађе, као и послове око истраживања и копирања архивске грађе од посебног значаја за историју Републике Србије која се налази у иностранству.

Члан 82.

Народни музеј у Београду обавља послове заштите из чл. 77. и 79. овог закона у погледу уметничко-историјских дела, као и послове око старања о очувању уметничко-историјских дела од посебног значаја за историју и културу Републике Србије која се налазе у иностранству.

Члан 83.

Народна библиотека Србије обавља делатност заштите старе и ретке књиге које чува у својим фондовима и библиотечке грађе која јој се доставља на основу овог закона и стара се о очувању старе и ретке књиге од посебног значаја за историју и културу Републике Србије која се налази у иностранству.

Народна библиотека Србије обавља и послове из члана 79. овог закона у погледу заштите и коришћења старе и ретке књиге.

Народна библиотека Србије, Библиотека Матице српске у Новом Саду и Народна и универзитетска библиотека у Приштини, на захтев заинтересованих установа или грађана утврђују да ли одређене публикације

које уживају претходну заштиту, односно за које се претпоставља да имају својства таквих ствари, могу да се привремено или трајно извезу у иностранство.

Члан 84.

Југословенска кинотека у Београду обавља делатност заштите филмске грађе и обавља послове из члана 79. овог закона у погледу заштите и коришћења ове грађе.

Члан 85.

Министар културе утврђује који заводи за заштиту споменика културе, архиви, музеји и библиотеке и за коју територију обављају послове заштите непокретних, односно покретних културних добара, као и надлежност музеја према врстама уметничко-историјских дела.

4. Чување и коришћење културних добара у музеју, архиву, кинотеци и библиотеци

Члан 86.

Уметничко-историјска дела, архивску грађу, филмску грађу и стару и ретку књигу чувају музеји, архиви, кинотеке и одређене библиотеке.

Установе из става 1. овог члана дужне су да покретна културна добра прикупљају, преузимају, чувају, стручно обрађују и обезбеђују њихово коришћење у складу с овим законом.

Члан 87.

Музеј, архив, кинотека и одређена библиотека дужни су да обезбеде стални надзор покретних културних добара од стране за то оспособљених радника.

Установе заштите из става 1. овог члана могу излагати културна добра ако су та културна добра обезбеђена од пожара, физичко-хемијских и биолошких узрочника оштећења и неовлашћеног отуђења у просторијама где се стално чувају и излажу, као и месту привременог излагања.

Кад се у установи заштите из става 1. овог члана не могу обезбедити услови за одговарајуће чување одређеног културног добра, министар културе може одредити да се то добро преда на чување одређеној установи заштите која може обезбедити његову потпунију заштиту и доступност јавности.

Члан 88.

Установе заштите не могу излагати покретна културна добра која нису категорисана, обрађена и уписана у регистар културних добара.

Члан 89.

Министар културе утврдиће покретна културна добра од изузетног значаја која се не могу излагати ван установа заштите којима су поверена на чување.

Акт о утврђивању културних добара из става 1. овог члана објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије“.

Покретна културна добра из става 1. овог члана изузетно се могу изложити ван установе заштите, уз претходно прибављену сагласност министарства надлежног за послове културе.

Члан 90.

Установе заштите које обављају послове из члана 79. овог закона доносе стручна упутства о условима и начину чувања, коришћења и одржавања одговарајуће врсте покретних културних добара и старају се о њиховом спровођењу, као и о обезбеђењу културних добара од пожара, физичко-хемијске и биолошке разградње и неовлашћеног отуђења.

Члан 91.

Ради пропагирања културних добара, установе могу уступати, уз накнаду или без ње, копије, одливке и репродукције културних добара које чувају, ако је то у складу с природом и наменом ових добара, у смислу овог закона.

Члан 92.

Фотографско или филмско снимање непокретних културних добара које захтева монтажу скела, кулиса или друге техничке опреме, коришћење кранова, употребу расветних тела укупне снаге преко два киловата или посебне интервенције на културном добру, односно његовој заштићеној околини, може се вршити само на основу дозволе надлежног завода за заштиту споменика културе.

Члан 93.

Архивска грађа и регистратурски материјал, настали у раду државних органа и организација, органа јединица територијалне аутономије и локалне самоуправе, политичких организација, установа и предузећа и других организација, верских заједница и појединаца чувају се као целина – архивски фонд и не могу се распарчавати.

Члан 94.

Архивска и филмска грађа могу се користити само по одобрењу одговарајуће установе заштите.

Уверење о чињеницама које су садржане у архивској грађи, архиви издају у складу са Законом о општем управном поступку.

Архиви могу издати и преписе докумената које чувају као архивску грађу.

Члан 95.

Страни држављани могу да користе архивску, односно филмску грађу, само на основу посебне дозволе, у складу с одредбама овог закона које се односе на коришћење ове грађе.

Дозволу из става 1. овог члана даје министарство надлежно за послове културе, у складу с међународним уговорима, односно споразумима одређених организација о фактичком реципроцитету коришћења архивске и филмске грађе а по претходно прибављеном мишљењу установе заштите чија се грађа користи.

5. Прикупљање, чување и излагање уметничко-историјских дела и архивске грађе (музеј у саставу и архивско одељење)

Члан 96.

Установе, предузећа и друге организације могу обављати послове чувања и излагања уметничко-историјских дела везаних за вршење њихове делатности (у даљем тексту: музеј у саставу).

Права и обавезе радника који раде на пословима музеја у саставу, у погледу коришћења уметничко-историјских дела, утврђују се актима организација из става 1. овог члана, у складу с одредбама овог закона.

На образовање и стручни рад музеја у саставу сходно се примењују одредбе овог закона које се односе на музеје.

Члан 97.

Државни органи и организације, органи јединица територијалне аутономије и локалне самоуправе, установе и предузећа или друге организације могу у свом саставу имати архивско одељење за обављање послова заштите архивске грађе настале у њиховом раду, ако је то неопходно за извршавање њихових задатака.

Права и обавезе радника који раде на пословима архивског одељења, у погледу коришћења архивске грађе, утврђују се актима организација из става 1. овог члана, у складу с одредбама овог закона.

На образовање и стручни рад архивских одељења из става 1. овог члана сходно се примењују одредбе овог закона које се односе на архиве.

6. Музејска збирка

Члан 98.

Музејску збирку чини скуп истородних или разнородних уметничко-историјских дела.

Музејску збирку могу да чувају установе, предузећа и друге организације и појединци.

Музејска збирка може бити доступна јавности само ако је претходно стручно обрађена и на стручан начин изложена.

Излагање музејске збирке одобрава музеј коме је поверена делатност заштите културно-историјских дела на тој територији.

МЕРЕ ЗАШТИТЕ И ДРУГИ РАДОВИ НА КУЛТУРНИМ ДОБРИМА

1. Мере техничке заштите на непокретним културним добрима

Члан 99.

Мерама техничке заштите у смислу овог закона сматрају се радови на конзервирању, рестаурирању, реконструкцији, ревитализацији и презентацији културних добара.

Мере техничке заштите и други радови којима се могу проузроковати промене облика или изгледа непокретног културног добра или повредити његова својства, могу се предузимати ако се:

- 1) утврде услови за предузимање мера техничке заштите и других радова;
- 2) прибави сагласност на пројекат и документацију за извођење ових радова, у складу са законом, и
- 3) прибаве потребни услови и одобрења на основу прописа о планирању и уређењу простора и изградњи објеката.

Одредба става 2. овог члана примењује се и у случају предузимања мера техничке заштите и других радова на заштићеној околини непокретног културног добра, односно на добру које ужива претходну заштиту.

Члан 100.

Услове за предузимање мера техничке заштите и других радова на непокретним културним добрима и културним добрима од великог значаја, у складу са чланом 47. ст. 2. и 3. и чланом 54. овог закона, утврђује надлежни завод за заштиту споменика културе, а за културна добра од изузетног значаја Републички завод за заштиту споменика културе.

О утврђеним условима из става 1. овог члана надлежни завод дужан је да у року од седам дана обавести Републички завод за заштиту споменика културе.

Услове за предузимање мера техничке заштите, када пројекте и документацију израђује надлежни завод за заштиту споменика културе, утврђује Републички завод за заштиту споменика културе.

Услове за предузимање мера техничке заштите, када пројекте и документацију израђује Републички завод за заштиту споменика културе, утврђује министарство надлежно за послове културе.

Члан 101.

Сагласност на пројекте и документацију за извођење радова на непокретним културним добрима и културним добрима од великог значаја даје надлежни завод за заштиту споменика културе, а за културна добра од изузетног значаја, сагласност даје Републички завод за заштиту споменика културе.

О датој сагласности из става 1. овог члана надлежни завод дужан је да у року од седам дана обавести Републички завод за заштиту споменика културе.

На пројекте и документацију за извођење радова, које израђује надлежни завод за заштиту споменика културе, сагласност даје Републички завод за заштиту споменика културе.

На пројекте и документацију за извођење радова које израђује Републички завод за заштиту споменика културе, сагласност даје министарство надлежно за послове културе.

На пројекте и документацију за извођење радова прибављају се сагласности прописане законом.

Члан 102.

Радове на непокретном културном добру, предвиђене пројектом и документацијом на које је дата сагласност, могу да изводе установе заштите и друге установе и предузећа, друга правна лица и предузетници, који имају стручни кадар и опрему прописану у складу с овим законом.

Члан 103.

Ако се радови на непокретним културним добрима изводе без утврђених услова за предузимање мера техничке заштите или без сагласности на пројекат и документацију, надлежни завод за заштиту споменика културе, односно Републички завод за заштиту споменика културе за културна добра од изузетног значаја, забраниће даље извођење радова и поднети захтев надлежном органу за рушење, односно повраћај у првобитно стање објекта, о трошку инвеститора.

Ако се радови на непокретном културном добру не изводе у складу с пројектом и документацијом на које је дата сагласност за извођење тих радова, надлежни завод за заштиту споменика културе, односно Републички завод за заштиту споменика културе за културна добра од изузетног значаја, обуставиће привремено радове и утврдити рок за испуњење услова за наставак тих радова.

Уколико инвеститор не обустави радове, надлежни завод поднеће захтев надлежном органу за рушење, односно за повраћај у првобитно стање објекта, о трошку инвеститора.

Члан 104.

Решења којима се утврђују услови за предузимање мера техничке заштите и извођење других радова, даје сагласност на пројекте и документацију за извођење радова на непокретним културним добрима, односно решења о забрани даљих извођења радова и акт о рушењу, односно о враћању објекта у првобитно стање доносе се по скраћеном поступку, у складу с одредбама Закона о општем управном поступку.

Против решења из става 1. овог члана, које је донео надлежни завод за заштиту споменика културе, може се изјавити жалба Републичком заводу за заштиту споменика културе. Против решења из става 1. овог члана које је донео Републички завод за заштиту споменика културе, може се изјавити жалба министарству надлежном за послове културе.

Жалба на решење из става 2. овог члана не задржава извршење.

Члан 105.

Инвеститор је дужан да у року од 15 дана од дана завршетка радова на непокретном културном добру о томе обавести надлежни завод који је донео решење о сагласности на пројекат и документацију за њихово извођење.

Надлежни завод ће у року од пет дана од дана пријема обавештења из става 1. овог члана о трошку инвеститора извршити преглед и проверу на лицу места и записнички утврдити да ли су радови изведени у складу с пројектом и документацијом на које је издата сагласност (у даљем тексту: пројекат).

Ако утврди да радови нису изведени у складу с пројектом, надлежни завод из става 1. овог члана ће својим решењем наложити инвеститору да у одређеном року изведене радове усагласи с пројектом.

Уколико инвеститор не поступи у складу с решењем из става 3. овог члана, надлежни завод који је донео то решење поднеће захтев надлежном органу за рушење, односно за повраћај у првобитно стање објекта, о трошку инвеститора.

Члан 106.

О предузимању мера техничке заштите и извођењу других радова на непокретним културним добрима и њиховој заштићеној околини инвеститор је дужан да обезбеди вођење документације у складу с посебним прописима и да по завршетку радова преда примерак документације надлежном заводу за заштиту споменика културе, а за културна добра од изузетног значаја Републичком заводу за заштиту споменика културе.

Члан 107.

Услови чувања, одржавања и коришћења културних добара, као и добара која уживају претходну заштиту и утврђене мере заштите, уграђују се у просторне и урбанистичке планове.

Надлежна установа заштите дужна је да услове и мере из става 1. овог члана достави органу надлежном за припремање просторног, односно урбанистичког плана у року од 30 дана од дана подношења захтева.

За достављање услова и мера из става 1. овог члана, надлежној установи заштите припада накнада за додатне трошкове на терет органа надлежног за припремање просторног, односно урбанистичког плана.

Надлежни завод, односно Републички завод за заштиту споменика културе дају мишљења о нацртима просторних и урбанистичких планова која се обавезно прилажу приликом разматрања и доношења тих планова.

Организација заштите обавештава министарство надлежно за послове културе у случају да просторни и урбанистички планови не садрже услове и мере из става 1. овог члана.

На предлог министарства надлежног за послове културе, Влада Републике Србије може обуставити од извршавања просторне и урбанистичке планове којима се, у довољној мери, не обезбеђује заштита и коришћење културних добара, као и добара која уживају претходну заштиту.

Члан 108.

Премештање непокретног културног добра на нову локацију може се само изузетно дозволити, ако за то постоје оправдани разлози.

Дозволу из става 1. овог члана за културна добра даје Републички завод за заштиту споменика културе, а за културна добра од изузетног и од великог значаја министарство надлежно за послове културе.

Члан 109.

Ако се у току извођења грађевинских и других радова наиђе на археолошка налазишта или археолошке предмете, извођач радова је дужан да одмах, без одлагања прекине радове и обавести надлежни завод за заштиту споменика културе и да предузме мере да се налаз не уништи и не оштети и да се сачува на месту и у положају у коме је откривен.

Ако постоји непосредна опасност оштећења археолошког налазишта или предмета, надлежни завод за заштиту споменика културе привремено ће обуставити радове док се на основу овог закона не утврди да ли је односна непокретност или ствар културно добро или није.

Ако надлежни завод за заштиту споменика културе не обустави радове, радове ће обуставити Републички завод за заштиту споменика културе.

Члан 110.

Инвеститор објекта дужан је да обезбеди средства за истраживање, заштиту, чување, публиковање и излагање добра које ужива претходну заштиту које се открије приликом изградње инвестиционог објекта – до предаје добра на чување овлашћеној установи заштите.

2. Мере техничке заштите на покретним културним добрима

Члан 111.

Мере техничке заштите на покретним културним добрима могу се предузимати, само ако се:

- 1) обаве претходна истраживања помоћу физичко-хемијских и других метода у циљу утврђивања хемијског састава материјала, технологије и технике израде, стања културног добра и узрока његовог пропадања;
- 2) утврди метода или техника извођења мера техничке заштите на основу резултата претходних истраживања.

О извршеним радовима из става 1. овог члана и њиховим резултатима води се документација.

Мерама техничке заштите покретних културних добара сматрају се послови на њиховом одржавању (конзервацији и рестаурацији), начин смештаја и излагања.

Зависно од врсте покретних културних добара, Народни музеј у Београду, Архив Србије, Народна библиотека Србије и Југословенска кинотека, прописују услове и начин предузимања мера техничке заштите на покретним културним добрима.

3. Истраживања археолошких налазишта

Члан 112.

Ископавање и истраживање археолошког налазишта обавља научна установа или установа заштите, у складу с овим законом.

Министарство надлежно за послове културе одобрава археолошко ископавање и истраживање археолошког налазишта.

Одобрење се може издати научној установи или установи заштите ако има сачињен пројекат о истраживањима археолошког налазишта, одговарајуће стручне кадрове, опрему и обезбеђена средства за истраживање и спровођење мера заштите налазишта и налаза.

Члан 113.

Одобрењем за ископавање и истраживање археолошког налазишта одређује се подручје на коме се могу изводити радови, врста и обим радова, време у коме ће се радови изводити и обавезе извођача радова у погледу предузимања мера техничке заштите налазишта и налаза.

Установа која врши археолошка ископавања и истраживања, одговорна је за спровођење мера заштите и обезбеђења археолошког налазишта и налаза.

Члан 114.

Ако се археолошка ископавања и истраживања не обављају у складу с одобрењем, министарство надлежно за послове културе може наложити привремено обустављање радова и утврдити рок за испуњење услова за настављање радова, односно забранити извођење радова ако се у одређеном року не испуне услови за наставак радова.

Члан 115.

Установа која врши археолошка ископавања и истраживања води дневник радова и другу документацију о тим радовима.

Министар културе прописује обрасце, садржај и начин вођења документације из става 1. овог члана, која се води о археолошким ископавањима и истраживањима.

Члан 116.

Установа која је вршила археолошка ископавања и истраживања, дужна је да у року од три месеца по завршеним радовима достави министарству надлежном за послове културе извештај о извршеном ископавању, односно истраживању.

Извештај о археолошком ископавању, односно истраживању садржи основне податке о радовима, а нарочито план налазишта с потребним бројем техничких и фотографских снимака, инвентар ископаних и нађених предмета, време у коме су радови извршени, списак стручних лица која су обавила радове, утрошена средства и предузете мере техничке заштите налазишта и налаза.

Члан 117.

Установа која је обавила археолошка истраживања може, ради научне обраде да задржи покретне археолошке налазе најдуже годину дана, ако с установом заштите којој су ти налази поверени на чување није друкчије договорено.

По завршетку археолошког ископавања или истраживања, установа која је обавила ове радове, дужна је да у року од једне године преда министарству надлежном за послове културе документацију коју је водила на прописаним обрасцима.

Министарство надлежно за послове културе доставиће примљену документацију из става 2. овог члана надлежном заводу за заштиту споменика културе, у року од 30 дана од дана пријема.

Документација из става 2. овог члана чува се трајно.

4. Привремено и трајно изношење и извоз културних добара

Члан 118.

Културно добро може се само изузетно трајно извести, односно изнети у иностранство, ако за то постоје оправдани разлози.

Одобрење за трајни извоз или привремено изношење културног добра, издаје министарство надлежно за послове културе.

VIII глава

ПРОМЕТ И ЕКСПРОПРИЈАЦИЈА КУЛТУРНИХ ДОБАРА

1. Право прече куповине

Члан 119.

Право прече куповине културног добра има надлежна установа заштите.

Остваривање права прече куповине непокретног културног добра обавља се на начин и по поступку утврђеним законом којим се уређује промет непокретности.

2. Размена културних добара

Члан 120.

Установе заштите могу међусобно да размењују покретна културна добра која чувају ради образовања целине фондова или збирки.

Установе заштите могу размењивати, уз сагласност централне установе заштите, покретна културна добра и са другим правним, односно физичким лицима, ако културна добра која се размењују имају приближно исту материјалну вредност.

3. Експропријација и административни пренос културних добара

Члан 121.

Експропријација непокретног културног добра, односно административни пренос културног добра у државној или друштвеној својини с једног на друго правно лице, може се вршити:

- 1) ако сопственик, односно корисник нема могућности или интереса да обезбеди спровођење мера заштите, па прети опасност да културно добро буде уништено;
- 2) ако се на други начин не могу обављати археолошка ископавања, и спровести мере техничке заштите на културном добру;
- 3) ако на други начин не може да се обезбеди доступност јавности културног добра од великог, односно од изузетног значаја.

Општи интерес за експропријацију, односно административни пренос културног добра у смислу става 1. овог члана утврђује Влада Републике Србије.

IX глава

ГАРАНЦИЈЕ ЗА ИНОСТРАНЕ ИЗЛОЖБЕ

Члан 122.

Република Србија може дати гаранцију за експонате одређених иностраних изложби које се приређују на територији Републике Србије, које имају посебну културну и уметничку вредност, ако су испуњени услови утврђени овим законом.

Влада Републике Србије одређује за које ће се изложбе дати гаранција у смислу става 1. овог члана.

Гаранција из става 1. овог члана односи се на експонате одређених иностраних изложби које имају посебну културну и уметничку вредност и за које страна држава, односно сопственик условљава излагање експоната давањем гаранције.

Гаранција се даје и када би због високе декларисане вредности експоната трошкови осигурања били изузетно велики, а страна држава, односно сопственик експоната прихвата гаранцију уместо осигурања.

Гаранција се даје за време од преузимања до враћања експоната страном држави, односно сопственику или другом овлашћеном лицу.

Члан 123.

Гаранција из овог закона може се дати под условом да је установа заштите културних добара, односно друга организација која приређује изложбу (даље: организатор) обезбедила следеће организационе, стручне, техничке и друге услове за заштиту експоната:

- 1) непрекидну физичку заштиту експоната од момента преузимања до момента враћања;
- 2) објекте и просторије у којима се експонати излажу обезбеђене од свих врста ризика који могу угрозити безбедност изложених експоната;
- 3) одржавање климатских услова који одговарају врсти експоната;
- 4) конзерваторе и друге потребне стручњаке за заштиту експоната;
- 5) одговарајући систем сигнализације који доприноси безбедности експоната и
- 6) друге услове уговорене са страним партнером.

Министарство надлежно за послове културе утврђује да ли су испуњени услови из става 1. тач. 3), 4) и 6) овог члана, а министарство надлежно за унутрашње послове утврђује да ли су испуњени услови из става 1. тач. 1), 2) и 5) овог члана, и то за сваку изложбу за коју се даје гаранција.

Члан 124.

Гаранцијом из члана 122. овог закона Република Србија обавезује се да ће до износа декларисане вредности експоната, надокнадити штету која би настала у случају оштећења, уништења или нестанка експоната, ако ту штету не надокнади организатор.

Исправе о гаранцији из овог закона издаје министарство надлежно за послове финансија.

Члан 125.

За време трајања изложбе министарство надлежно за послове културе врши надзор у погледу испуњавања услова из члана 123. став 1. тач. 3), 4) и 6) овог закона, а министарство надлежно за унутрашње послове врши надзор у

погледу испуњавања услова из члана 123. став 1. тач. 1), 2) и 5) овог закона.

Уколико се у току трајања изложбе установи да није испуњен неки од услова из члана 123. став 1. овог закона, орган који је надлежан за испуњеност тог услова може наредити затварање изложбе.

Х глава

НАДЗОР НАД ПРИМЕНОМ ЗАКОНА

Члан 126.

Надзор над спровођењем овог закона обавља министарство надлежно за послове културе.

Члан 127.

У вршењу надзора министарство надлежно за послове културе овлашћено је да:

- 1) прегледа културна добра и радове који се изводе на њима, односно њиховој заштићеној околини;
- 2) контролише испуњеност прописаних услова за чување, одржавање и коришћење културних добара, односно извођење радова на њима;
- 3) обустави радове који се изводе без утврђених услова и без сагласности на пројекат и документацију, односно извршавање мера техничке заштите и других радова који се не изводе у складу с пројектом на који је дата сагласност, односно актом који се односи на те радове;
- 4) наређује привремене мере у случају да прети опасност да се културно добро уништи, оштети или изнесе у иностранство;
- 5) обавештава надлежне установе заштите и органе о запаженим неправилностима на заштити и коришћењу културних добара и тражи њихову интервенцију и
- 6) предузима и друге мере и радње за које је овлашћено посебним прописима.

Члан 128.

Ако овлашћено лице, приликом вршења надзора установи да пропис није примењен или је неправилно примењен, донеће решење којим ће наложити отклањање утврђених неправилности и одредити рок у коме се оне морају отклонити.

Жалба на решење из става 1. овог члана не задржава извршење.

Члан 129.

Министарство надлежно за послове културе привремено ће установи културе забранити обављање послова заштите културних добара у чијем обављању

су утврђене неправилности а које нису отклоњене у утврђеном року, док се те неправилности не отклоне.

XI глава

КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 130.

Новчаном казном од 1.000 до 10.000 нових динара казниће се за прекршај установа, предузеће, друга организација и друго правно лице:

- 1) ако неодговарајућом заштитом или неодговарајућом организацијом радова допринесе оштећењу или уништењу културног добра (члан 7. овог закона);
- 2) ако оштети или уништи добро које ужива претходну заштиту (члан 7. овог закона);
- 3) ако о извршеном евидентирању непокретности која ужива претходну заштиту не обавести у року од 30 дана сопственика, као и општину (члан 29. овог закона);
- 4) ако не чува и не одржава културно добро и не спроводи утврђене мере заштите (члан 31. став 1. тачка 1) овог закона);
- 5) ако неодложно не обавести установу заштите о свим правним и физичким променама насталим у вези с културним добром (члан 31. став 1. тачка 2) овог закона);
- 6) ако не дозволи научна и стручна истраживања, техничка и друга снимања као и извођење техничких мера заштите на културном добру, у складу с одредбама овог закона (члан 31. став 1. тачка 3) овог закона);
- 7) ако не обезбеди доступност културног добра јавности (члан 31. став 1. тачка 4) овог закона);
- 8) ако поступи противно одредби члана 32. овог закона;
- 9) ако не уступи културно добро ради излагања на значајним повременим изложбама и изложбама организованим на основу уговора о међународној културној сарадњи (члан 35. став 1. овог закона);
- 10) ако се уступљено културно добро не врати у року од шест месеци од дана преузимања културног добра ради излагања на изложбама (члан 35. став 2. овог закона);
- 11) ако не пријави добро које ужива претходну заштиту надлежној установи заштите или не достави податке које она буде тражила (члан 36. тачка 1) овог закона);
- 12) ако не допусти установи заштите преглед добра и узимање потребних података за документацију о њему (члан 36. тачка 3) овог закона);

13) ако се не упозна с условима за предузимање мера техничке заштите и не прибави сагласност одговарајуће установе заштите (члан 36. тачка 4) овог закона);

14) ако не достави одређени број примерака сваке публикације коју је издао (члан 42. став 1. овог закона);

15) ако не чува публикације у складу с чланом 42. став 6. овог закона;

16) ако сваког последњег дана у месецу не достави извештај о свим штампаним стварима у току тог месеца Народној библиотеци Србије (члан 44. овог закона);

17) престала је да важи (види члан 40. Закона - 99/2011-3)

18) ако изводи недозвољене радове на заштићеној околини непокретног културног добра (члан 54. став 1. тачка 5) овог закона);

19) ако не достави податке у року од 30 дана од дана уписа културног добра у регистар (члан 61. став 3. овог закона);

20) ако изнесе или извезе у иностранство добро које ужива претходну заштиту без сагласности надлежне установе (члан 80. став 2. и члан 83. став 3. овог закона);

21) ако не обезбеди стални надзор покретних културних добара од стране за то оспособљених радника у просторијама где се стално чувају и излажу, односно привремено излажу, као и ако не обезбеди покретна културна добра од пожара и физичко-хемијских и биолошких узрочника оштећења и неовлашћеног отуђења (члан 87. ст. 1. и 2. овог закона);

22) ако изложи покретна културна добра која нису категорисана, стручно обрађена и уписана у регистар културних добара (члан 88. овог закона);

23) ако изложи културна добра која се не могу излагати ван установе заштите (члан 89. овог закона);

24) ако поступи противно одредби члана 92. овог закона;

25) ако предузима мере техничке заштите или изводи друге радове на непокретном културном добру противно одредбама чл. 99. и 102. овог закона;

26) ако у року од седам дана не обавести Републички завод за заштиту споменика културе о утврђеним условима за предузимање мера техничке заштите и других радова на непокретним културним добрима и културним добрима од великог значаја (члан 100. став 2. овог закона);

27) ако у року од седам дана не обавести Републички завод за заштиту споменика културе о датој сагласности на пројекте и документацију за извођење радова на непокретним културним добрима и културним добрима од великог значаја (члан 101. став 2. овог закона);

- 28) ако не обустави, односно привремено не обустави извођење радова према акту о забрани извођења радова (члан 103. ст. 1. и 2. овог закона);
- 29) ако у року од 15 дана од дана завршетка радова на културном добру о томе не обавести надлежни завод (члан 105. став 1. овог закона);
- 30) ако не води документацију о предузимању мера техничке заштите и другим радовима на културним добрима (члан 106. овог закона);
- 31) ако не прекине извођење грађевинских и других радова и не обавести надлежни завод за заштиту споменика културе о археолошком налазишту или археолошким предметима, односно ако не предузме мере да се налаз не уништи и не оштети и да се сачува на месту и у положају у коме је откривен (члан 109. став 1. овог закона);
- 32) ако инвеститор не обезбеди средства за истраживање, заштиту, чување и излагање добра које ужива претходну заштиту које се открије приликом извођења радова на инвестиционом објекту, до предаје тог добра овлашћеној установи заштите (члан 110. овог закона);
- 33) ако изводи мере техничке заштите противно прописаним условима и начину предузимања мера техничке заштите (члан 111. овог закона).

Казном затвора до 60 дана, односно новчаном казном од 100 до 1.000 нових динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана сопственик културног добра, а одговорно лице у установи и другом правном лицу новчаном казном од 100 до 1.000 нових динара.

Члан 131.

Новчаном казном од 900 до 9.000 нових динара казниће се за прекршај установа, предузеће и друго правно лице у чијем раду настаје регистратурски материјал:

- 1) ако не води основну евиденцију, не означава и не датира регистратурски материјал (члан 37. став 1. тачка 1) овог закона);
- 2) ако не чува регистратурски материјал у сређеном и безбедном стању (члан 37. став 1. тачка 2) овог закона);
- 3) ако не класификује и не архивира регистратурски материјал (члан 37. став 1. тачка 3) овог закона);
- 4) ако у предвиђеном року не врши одабирање архивске грађе и излучивање безвредног регистратурског материјала (члан 37. став 1. тачка 4) овог закона);
- 5) ако уништи излучени безвредни регистратурски материјал без писменог одобрења надлежног архива (члан 37. став 2. овог закона);
- 6) ако не утврди начин евидентирања регистратурског материјала, његовог чувања, класификације и архивирања, ако не утврди листе категорија

регистратурског материјала с роковима чувања, односно ако не утврди начин заштите и коришћења података и докумената насталих у процесу аутоматске обраде података (члан 38. овог закона).

Новчаном казном од 90 до 900 нових динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана и одговорно лице у установи и другом правном лицу.

Члан 132.

Новчаном казном од 800 до 8.000 нових динара казниће се за прекршај установа:

- 1) ако не спроведе мере заштите и не обезбеди археолошко налазиште и налаз (члан 113. став 2. овог закона);
- 2) ако не води дневник радова и другу документацију о тим радовима (члан 115. став 1. овог закона);
- 3) ако не преда извештај у складу с чланом 116. став 1. овог закона;
- 4) ако задржи покретне археолошке налазе које пронађе приликом археолошких ископавања дуже од годину дана (члан 117. став 1. овог закона);
- 5) ако у року од једне године не преда примерак документације органу који је издао одобрење за археолошко ископавање (члан 117. став 2. овог закона).

Новчаном казном од 80 до 800 нових динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана и стручно лице које врши археолошка ископавања, као и одговорно лице у установи која врши археолошка ископавања.

Члан 133.

Новчаном казном од 700 до 7.000 нових динара казниће се за прекршај установа, односно предузеће ако назив, име и лик културног добра користи у комерцијалне сврхе без одобрења (члан 73. овог закона).

Новчаном казном од 70 до 700 нових динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана и одговорно лице у установи, односно предузећу.

Члан 134.

Казном затвора до 30 дана, односно новчаном казном од 100 до 1.000 нових динара казниће се за прекршај лице које ван организованог истраживања, ископа из земље, односно извади из воде добро које ужива претходну заштиту, ако у року од 24 сата не обавести установу заштите и орган унутрашњих послова (члан 28. став 1. овог закона).

XII глава

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 135.

Културна добра стављена под заштиту по прописима који су важили до дана ступања на снагу овог закона остају под заштитом по одредбама овог закона.

Установе заштите дужне су да у року од три године од дана ступања на снагу овог закона предложе допуну одлуке о проглашењу непокретног културног добра која ће садржати границе заштићене околине с мерама њихове заштите за културна добра за која то није учињено.

За евидентиране непокретности које уживају претходну заштиту за које, даном ступања на снагу овог закона, није утврђено да имају споменичка својства, установе заштите дужне су да, у року од три године од дана ступања на снагу овог закона, утврде да ли евидентиране непокретности имају споменичка својства и да у том року предложе утврђивање ових непокретности за културна добра.

Члан 136.

Установе заштите дужне су да ускладе своју организацију и ускладе своје акте с одредбама овог закона, у року од шест месеци од дана његовог ступања на снагу.

Члан 137.

Органи, организације и установе из члана 38. овог закона дужни су да у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона, донесу листу категорија регистратурског материјала с роковима чувања.

Члан 138.

Радници који до дана ступања на снагу овог закона раде у установама заштите и положили су стручни испит у складу с прописима који су до тада важили, могу обављати послове заштите и коришћења културних добара.

Члан 139.

Радник који на дан ступања на снагу овог закона ради на пословима заштите културних добара, а нема положен стручни испит, може да обавља послове заштите културних добара најдуже годину дана од дана ступања на снагу прописа о програму за полагање стручних испита у складу с овим законом.

Установа заштите може на захтев радника да продужи рок за полагање стручног испита из оправданих разлога (болест, војна вежба, и сл.) најдуже за годину дана од дана престанка разлога због којих је стручни испит одложен.

Члан 140.

Радник који на дан ступања на снагу овог закона ради дуже од 10 година на пословима заштите културних добара, односно који је стекао научни степен доктора наука или академски степен магистра из области заштите културних добара, односно који има више од 20 година радног стажа, а затекао се на

дан ступања на снагу овог закона на обављању тих послова, а нема положен стручни испит, може и даље да обавља ове послове.

Члан 141.

Музеји који су до дана ступања на снагу овог закона водили централне регистре за поједине врсте уметничко-историјских дела, дужни су да у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона доставе податке за централни регистар Народном музеју у Београду.

Члан 142.

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе:

- 1) Закон о културним добрима („Службени гласник СРС”, број 6/90);
- 2) Закон о гаранцији за експонате одређених иностраних изложби које имају посебну културну и уметничку вредност („Службени гласник СРС”, број 6/77);
- 3) Члан 25. Закона о валоризовању новчаних казни за прекршаје из републичких закона („Службени гласник РС”, бр. 53/93 и 67/93);
- 4) Члан 19. Закона о изменама закона којима су одређене новчане казне за привредне преступе и прекршаје („Службени гласник РС”, број 48/94).

До доношења прописа на основу овог закона примењиваће се прописи донети на основу закона из става 1. овог члана, осим одредаба које су у супротности с овим законом.

Члан 143.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.